

‘Gun patiënten een rustige dood’

Reanimatie van oudere patiënten is volgens hulpverleners vaak onnodig en ongewild.

Door Maud Effting

Ambulancepersoneel reanimeert geregeld patiënten op hoge leeftijd die vrijwel zeker liever in hun eigen bed waren overleden, stelt ambulancehulpverlener Erik van Engelen. Ze zijn uitbehandeld of gewoon klaar met leven en willen niet meer. Maar zodra 112 is gebeld, is er geen weg terug. ‘Ik merk steeds vaker dat we mensen zo een mooie dood ontnemen.’

Deze zomer schreef Van Engelen een stuk hierover in artsenvakblad *Medisch Contact*. Zijn noodkreet kreeg grote bijval van artsen en medisch personeel dat vaak met dergelijke patiënten te maken heeft. Bijna iedereen zei zich te herkennen in het verhaal.

Het stuk werd zelfs genomineerd als het meest spraakmakende artikel van de afgelopen twee jaar in het vakblad; maandag wordt de winnaar bekend. Ook documentaireprogramma *Zembla* besteedt vanavond aandacht aan de zaak.

Een paar jaar geleden kreeg Van Engelen (47) een 112-melding die hem de ogen opende. Midden in de nacht moesten ze naar een man van in de tachtig met een hartstilstand. Toen ze de ambulance parkeerden, stonden er zes wagens voor de deur: twee ambulances, vier politieauto's, en de huisarts. ‘Het huis zat vol met hulpverleners.’

De teams waren bezig met reanimeren, maar het ging steeds slechter met de man. Zijn hart kwam niet meer op gang.

De zoon vertelde dat zijn vader had gezegd dat het van hem niet meer hoefde. ‘Hij had de laatste maanden herhaaldelijk aangegeven naar zijn vrouw te willen. Die was al eerder overleden. Toen begon hij op te noemen waar zijn vader allemaal aan leed – een verschrikkelijke lijst waarin elk specialisme voorkwam. Hij was niet depressief of suïcidaal, maar hij was gewoon op.’

Maar het liep anders. Net toen het afgelopen leek, begon zijn hart op miraculeuze wijze weer te kloppen. ‘Met spoed werd een hoogwerker besteld om hem midden in de nacht uit het raam te takelen. Al reanimierend zijn ze in het brandweerbakje het raam uitgegaan. Buiten stond

Ambulancehulpverlener Erik van Engelen twijfelt aan het nut van reanimatie van oudere patiënten. ‘Ik merk steeds vaker dat we mensen zo een mooie dood ontnemen. ‘En als patiënten het al overleven, dan komen ze er bijna nooit beter uit.’
Foto Joost van den Broek / de Volkskrant

“

Het gaat om mensen die klaar zijn met leven

.....
het zwart van de mensen.’

Maar na de ambulancerit overleed de man alsnog op de Spoedeisende Hulp. In een ziekenhuisbed vol slangen, draden en apparatuur. Na urenlange getouwtrek aan zijn lichaam door vele hulpverleners.

‘Dit gaat om mensen die klaar zijn met leven. Mensen die in een terminale fase zitten en het liefst rustig in hun eigen bed willen overlijden’, zegt hij. ‘Familieleden kennen die wens soms ook wel, maar het dringt vaak pas echt door als de reanimatie al in volle gang is.

‘Als iemand onwel wordt, belt de familie vaak in paniek 112. Heel logisch, want als iemand omvalt, weet

je natuurlijk niet precies wat er aan de hand is. Maar als ze dan gaandeweg zien dat het helemaal niet goed gaat, en dat iemand naar het ziekenhuis moet, dan hoor je soms terloops: dit had pa of ma nooit zo gewild.’

Zodra 112 eenmaal is gebeld, is er geen weg terug. ‘Als wij een oproep krijgen, en we komen binnen, dan moeten wij handelen volgens protocol. We zijn daar gevraagd om te helpen, dus dat doen we. Dan gaan we hartmassage toepassen, beademen, elektroden plakken, ‘shocken’, en als er hartactiviteit is, gaat hij naar de Spoedeisende Hulp. Op dat moment is er geen tijd om je af te vragen: wil meneer dit wel?’

Rustig in huiselijke kring overlijden is er dan niet meer bij. ‘Ik twijfel aan het nut van reanimeren bij deze patiënten. Bovendien bezorgen we hun een ongewisse toekomst. Als mensen het al overleven, dan komen ze er bijna nooit beter uit. Vergis je niet: de meeste reanimaties mislukken. Patiënten zijn vaak oud. De meeste mensen hebben een totaal verkeerd beeld van de impact van reanimatie.

‘Een tijd geleden reanimeerden

“

Dit had pa of ma nooit zo gewild, hoor je dan

.....
we een oude man. Meteen toen werd begonnen met hartmassage: krák, twee ribben gebroken. Dat is geen onvoorzichtigheid, iemand van die leeftijd heeft vaak broze botten. Maar als hij het had overleefd, zou hij wel wakker zijn geworden met een extra complicatie. Ook in dit geval vertelde zijn zoon ons dat zijn vader had aangegeven dat het leven klaar was voor hem.’

Van Engelen vraagt het soms achteraf: wat had uw vader of moeder zelf gewild? ‘Weet je welk antwoord het meest wordt gegeven? ‘Ik heb geen idee.’ Mensen moeten hier van tevoren veel beter over praten met hun familie. Nu wordt het vaak weg-

gewuifd met de woorden: ach mama, we willen je toch nog niet kwijt.’

Alleen bij een zogenoemde niet-reanimerenpenning of een schriftelijke verklaring wordt niet ingegrepen. ‘Maar die penning heb ik in twaalf jaar op de ambulance nog nooit gezien’, zegt Van Engelen. ‘Ook heb ik zelden een huisarts meege maakt die ernaast stond en zei: stop er maar mee. De makkelijkste weg is doorverwijzen.

‘Bijna altijd treffen we niet de eigen huisarts maar iemand van de huisartsenpost, die de patiënt niet goed kent. Bovendien zijn ze terecht bang voor juridische consequenties. Zij zitten natuurlijk ook in een spa-gaat.’

Van Engelen heeft er steeds meer moeite mee om patiënten te vervoren waarbij twijfels over het nut van reanimatie rijzen. Maar hij wil geen verkeerd beeld scheppen. ‘Als iemand gereanimeerd wil worden: prima. Met alle liefde zelfs. Maar het gaat mij aan het hart dat het zo vaak onnodig en ongewild gebeurt. Als je dit werk goed wil doen, dan moet je hier oog voor hebben. Je kunt niet als een robot door al die huizen lopen.’